

Les 3

GRAMMATICA

De partikels wo を, de で en wa は

Het partikel <u>wo</u>
を

Het partikel wo を geeft aan, dat het substantief waar het achter staat, het directe object (lijdend voorwerp) is van het werkwoord in de zin.

B.v. hon wo kaku 本を書く "een boek schrijven"

Het partikel wo を heeft nog twee belangrijke functies:

1) samen met werkwoorden die in het Nederlands transitief zijn zoals "uitgaan", "vertrekken", "zich verwijderen" enz. geeft het een "vertrekpunt" aan

B.v. uchi wo deru うちを出る, "het huis uitgaan"; "het huis verlaten"

daigaku wo deru 大学を出る, "het universiteitsgebouw verlaten"; "afstuderen"

2) samen met intransitieve werkwoorden zoals "lopen", "klimmen", "vliegen" "zwemmen", enz. geeft het een proces aan waarin de handeling plaatsvindt

B.v. michi wo aruku 道を歩く, "op straat lopen"; "een weg bewandelen"

migi wo aruku 右を歩く, "aan de rechter kant lopen"; "rechts belopen"

kawa wo kudaruru 川を下る, "een rivier stroomafwaarts gaan"; "een rivier 'afzakken'"

N.B. Zo kan een werkwoord dat in het Nederlands vaak intransitief vertaald wordt een "direct object" krijgen.

Het partikel <u>de</u>
で

Het partikel de で heeft een aantal verschillende functies, o.a:

1) het aangeven dat een handeling zich "op" een bepaalde plaats afspeelt of uitgevoerd wordt (dan te vertalen met "op" of "in")

B.v. uchi de taberu 家で食べる, "thuis eten"

2) dat een handeling "met behulp van" of "door middel van" het een of andere hulpmiddel wordt uitgevoerd (dan te vertalen met "met", "per" of "d.m.v.")

B.v. densha de iku 電車で行く, "met de trein gaan"

N.B. Bij plaatsbepalingen wordt de で gebruikt in het geval dat op een plaats een bepaalde activiteit

Les 3

wordt ontplooid. Vergelijk dit met ni に in Les 2.

B.v. Ashita Amusuterudamu de konsâto wo moyoosu

明日アムステルダムでコンサートをもよおす

"Morgen hebben / houden wij een concert in Amsterdam."

Het partikel <u>wa</u>
は

Het partikel wa は isoleert het woord of de woorden waar het achter staat van de rest van de zin. Dit is een grammaticale categorie (de **casus absolutus**) die in het Nederlands eigenlijk nauwelijks voorkomt. Het verschijnsel kan nog het best worden vergeleken met vooropstellingen (prolepsis) als "Piet, die ken ik niet," in antwoord op de vraag "Ken jij Piet?" of "Bier, dat drink ik nooit," in antwoord op de vraag "Drinkt u bier?" Beide sprekers weten best, dat de zin over Piet resp. over bier gaat, maar om de gedachten er nog eens bij te bepalen wordt het woord herhaald en als "topic" ("onderwerp van gesprek"; **beslist niet** te verwarren met het grammaticale onderwerp of subject van de zin, dat immers met ga wordt gemarkeerd) aan de zin toegevoegd. Het woord of de woorden die d.m.v. wa は worden geïsoleerd, bevatten m.a.w. informatie die, vanuit de spreker gezien, grammaticaal additioneel is en in de context van het gesprek niet strikt noodzakelijk.

Vanwege deze subjectieve en contextuele elementen is het erg moeilijk regels te geven voor het gebruik van wa は. Het enige dat met zekerheid kan worden gezegd, is, dat wa は nooit voorkomt achter vragende voornaamwoorden; deze hebben immers per definitie een essentiële functie in de zin. Zie verder "De partikels mo も en wa は I" in Les 9.

Het woord of de woorden die met wa は zijn geïsoleerd, kunnen in de Nederlandse vertaling van de zin diverse grammaticale functies toebedeeld krijgen, m.n. subject, object en bijwoordelijke bepaling. Indien men niet direct ziet, hoe het d.m.v. wa は geïsoleerde zinsdeel in de Nederlandse vertaling van de zin moet worden ingepast, kan men wa は in een eerste, ruwe vertaling vertalen met "wat ... betreft." (In de uiteindelijke, nette vertaling mag dit natuurlijk niet meer.)

N.B. Wa は kan **niet** worden gecombineerd met de partikels ga が en wo を, maar wel met b.v. de partikels ni に of de で:

B.v. Uchi dewa benkyō-shinai うちでは勉強しない, "Thuis studeer ik niet."

Oranda niwa unga ga aru オランダには運河がある, "In Nederland zijn er grachten."

N.B. Wa は kan in één zin meerdere keren voorkomen.

Les 3

B.v. Watashi wa kyō wa Amusuterudamu ewa ikimasen 私は今日はアムステルダムへは行きません

"Vandáág ga ík niet naar Amsterdám."

Transitieve en intransitieve werkwoorden I

Net als in het Nederlands kunnen ook in het Japans de werkwoorden worden onderscheiden in transitieve [overgankelijke] (tadōshi 他動詞) en intransitieve [onovergankelijke] (jidōshi 自動詞) werkwoorden. Dit betekent niet dat elk werkwoord dat in het Nederlands intransitief of transitief is dat ook in het Japans is. Een voorbeeld is het werkwoord aruku dat we vaak vertalen met "lopen" maar dat eigenlijk "bewandelen" betekent. Een transitief werkwoord kan een (direct) object hebben, aangeduid met wo, een intransitief werkwoord niet. In de meeste gevallen is het zo dat er bij het Japanse transitieve werkwoord sprake is van een bewuste handeling van het onderwerp, terwijl intransitieve werkwoorden vaak uitdrukken dat iets tot stand komt buiten de betrokkene om.

In het Japans komen transitieve en intransitieve werkwoorden dikwijls paarsgewijze voor; vaak worden beide dan geschreven met hetzelfde karakter, gevolgd door verschillende okurigana 送り仮名.

B.v.	Transitief	Intransitief
	<u>dasu</u> 出す	<u>deru</u> 出る
	<u>ireru</u> 入れる	<u>hairu</u> 入る
	<u>ageru</u> 上げる	<u>agaru</u> 上がる

Zie verder de lijst in APPENDIX IDIOOM I en Les 5 voor belangrijke verschillen in constructies met transitieve en intransitieve werkwoorden.

Woordvolgorde (gojun, 語順)

Er zijn maar twee vaste regels, nl. dat het werkwoord geheel aan het einde van de zin komt, hooguit nog gevolgd door eventuele slotpartikels, en dat alle bepalingen vóór het bepaalde staan. Verder zijn er geen vaste regels, maar hooguit voorkeuren. De standaard zinsvolgorde is: ("Het-wa は-element") → Bijwoordelijke bepalingen (tijd) → Bijwoordelijke bepalingen (plaats) → Subject (ga が) → Indirect object (meewerkend voorwerp) → Direct object → Bijwoordelijke bepalingen (hoeveelheid) → Werkwoord → Slotpartikels; Zie het volgende voorbeeld:

 <u>wa</u>	tijd	plaats	object	hoeveelheid	werkwoord	slotpartikel
--	----------------	------	--------	--------	-------------	-----------	--------------

Les 3

Standaard volgorde	watashi wa ik	kyō vandaag	machi de in de stad	hon wo boeken	nisatsu twee stuks	kau koop	yo
Variant 1	kyō	watashi wa	hon wo	machi de	nisatsu	kau	yo
Variant 2	machi de	hon wo	nisatsu	Kyō	watashi wa	kau	yo
Variant 3	hon wo	nisatsu	kyō	Watashi wa	machi de	kau	yo
Variant 4	nisatsu	machi de	watashi wa	Kyō	hon wo	kau	yo
Variant 5	kyō	nisatsu	hon wo	machi de	watashi wa	kau	yo
enz.							

Naarmate een woord dichter bij het werkwoord staat, krijgt het meer nadruk.

B.v. In soto ni hito ga iru 外に人がいる ligt de nadruk op hito 人 ("Mensen zijn buiten."), terwijl in hito ga soto ni iru 人が外にいる de nadruk valt op soto 外 ("De mensen zijn buiten.").

N.B. Dit verschil kan overigens ook door intonatie uitgedrukt worden.

Geen van deze elementen is beslist noodzakelijk om een grammaticaal correcte zin te vormen, **behalve het werkwoord**; alle andere onderdelen van de zin kunnen worden gemist. Het is dus, anders dan in het Nederlands, in het Japans niet nodig bij elk werkwoord een subject te specificeren, of bij een transitief werkwoord een object. Een werkwoord op zich vormt een volzin.

Zie het onderstaande schema:

watashi wa	kyō	machi de	hon wo	nisatsu	kau	yo
×	kyō	machi de	hon wo	nisatsu	kau	yo
×	×	machi de	hon wo	nisatsu	kau	yo
×	×	×	hon wo	nisatsu	kau	yo
×	×	×	×	nisatsu	kau	yo
×	×	×	×	×	kau	yo

N.B. Onder het "werkwoord" moet men hier verstaan het "werkwoordelijke gezegde".

Het werkwoordelijke gezegde in het Japans kan net als in het Nederlands bestaan uit verschillende elementen (b.v. ik heb moeten blijven zitten). In het Japans staan deze verschillende elementen als volgt gerangschikt binnen het werkwoordelijke gezegde.

Les 3

Het verbum = hoofdwerkwoord

Het genus = geeft de relatie tussen het subject en het gezegde (activum / passivum)

Het aspect = geeft informatie over de aard van de handeling

B.v. Duratief : de handeling is / was aan de gang

Perfectief : de handeling is voltooid

Resultatief: het werkwoord geeft een resultaat weer

Het tempus = plaatst de handeling in een bepaald tijds kader (verleden tijd enz.)

N.B. Het enige woord in het Japans om het tempus aan te geven is -ta た. Maar -ta た geeft

in feite het aspect [perfectief] aan.

De modus = de "modaliteit": hoe feitelijk is het uitgedrukte? (misschien, het schijnt..., het lijkt me... enz.)

Verbum	Genus	Aspect	Tempus	Modus
<u>shikaru</u> しかる	<u>reru</u> れる zie les 17	<u>-te iru</u> ている zie les 5	<u>-ta</u> た zie les 5	<u>rashii</u> らしい zie les 14
Een standje geven	"passivum"	"duratief"	zg. "verleden tijd"	"het schijnt..."

Shikararete ita rashii 叱られていたらしい

"Het schijnt dat hij al die tijd op zijn kop kreeg."

De werkwoorden voor "zijn"

Het Japans kent geen echte koppelwerkwoorden. De pendanten van onze koppelwerkwoorden (nl. "zijn", "worden", "heten", "lijken", "blijken", "blijven", "schijnen", "dunken" en "voorkomen") worden in het Japans meestal gemaakt door een zelfstandig werkwoord te combineren met een partikel. De Japanse tegenhangers van ons koppelwerkwoord "(iets) zijn" worden in het moderne Japans gevormd door een combinatie van het partikel de で (hier te vertalen met "in de hoedanigheid van") met een zelfstandig werkwoord dat "(er) zijn" betekent.

B.v. hon de aru 本である, "het is een boek."

Sensei de irassharu 先生でいらっしゃる, "Hij is een leraar."

O-kane de gozaimasu お金でございます, "Het is geld."

N.B. Hon ga aru 本がある daarentegen betekent "Er is een boek." of "Er zijn boeken." en

O-kane ga gozaimasen お金でございません betekent "Er is geen geld."

De in de spreektaal veel gebruikte koppelwerkwoorden desu です en da だ zijn

Les 3

samentrekkingen van respectievelijk de gozaimasu ございます en van de aru である.

Het verschil tussen beide is, dat desu です, afgeleid van het beleefde werkwoord gozaru ござる, als de beleefde vorm van het koppelwerkwoord fungeert, en da だ, afgeleid van het neutrale werkwoord aru ある, als de informele.

Zie ook het schema van da だ en desu です in Les 5.

N.B. In tegenstelling tot aru ある kunnen de koppelwerkwoorden da だ, de aru である en desu です zowel voor levende wezens als voor voorwerpen worden gebruikt.

Het erend prefix o- お

O- お is een erend prefix, dat toegevoegd kan worden aan substantiva, verbaal-adjectieven en de ren'yōkei 連用形 van werkwoorden.

B.v. z.n.w.; tegami 手紙, "brief" → o-tegami お手紙, "uw brief"

verb.adj.; yasui 安い, "goedkoop zijn" → O-yasui desu お安いです, "Het is goedkoop, (meneer)."

w.w.; suwaru すわる, "gaan zitten" → O-suwari kudasai おすわり下さい, "Gaaf u zitten."

O- お is een van de kun-yomi 訓読み van het karakter 御. Ook andere lezingen van dit karakter kunnen als erend prefix gebruikt worden. Voor een uitgebreide lijst van voorbeelden zie de APPENDIX IDIOOM I.

Overzicht van de uitspraken:

	御
<u>Kun-yomi</u> 訓読み	<u>o</u> お (<u>on</u> おん) / <u>mi</u> み
<u>on-yomi</u> 音読み	<u>go</u> ご / <u>gyo</u> ぎよ